

Лидија Танушевска / Lidija Tanuševska

<https://orcid.org/0000-0001-5465-960X>

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“

Скопје, Македонија /

Ss. Cyril and Methodius University in Skopje

Скопје, Macedonia

Како ја читам полската литература

How I Read Polish Literature

Abstract:

The article is conceived of as an outline of the most intriguing works of Polish literature, briefly described in order to entice Macedonian readers to learn about Polish literary heritage. First, the author indicates to the merits of Polish literature; most of all by pointing to the number of the Nobel Prize in Literature recipients and to the fact that not solely works written both in Poland and in Polish may be classified as Polish literature, but also those created in Latin, French, and English, etc. She refers to the latter when substantiating the reasons for listing the legends contained in the Old-Polish chronicles, among others the one by Gallus Anonymus, as the ones to be read first; the very same reasoning justifies mentioning Jan Potocki's *Manuscrit trouvé à Saragasse*. The author is of the opinion that acquainting oneself with the belles lettres resembles educating a child through literature: first, he or she reads fables, fairy tales, and illustrated books, then realist literature, to finally search for more demanding forms like absurdist, superrealist – briefly put: peculiar and separate. This way the author makes her selection of Polish literary works and establishes her article's structure: from medieval literature to the contemporary prose by Olga Tokarczuk.

According to the author's outline, the greatest of Polish Romantic poets, Adam Mickiewicz, occupies prominent place in Polish literature; he is characterised as an author of fantastic stories born out of folklore, but also of the works which forged national identity and patriotism, the identity of the kind to suffer and die for.

Next, what is presented in the article is a didactic experiment carried out at the “Blažhe Koneski” Faculty of Philology, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje. It aimed to acquaint students, in the space of one semester, with five texts representing the Polish literary canon, instead of analysing a particular literary epoch. The following works were chosen: *Bez dogmatu [Without Dogma]* by Henryk Sienkiewicz, *Sklepy cynamonowe [The Cinnamon Shops]* by Bruno Schulz, *Zniewolony umysł [The Captive Mind]* by Czesław Miłosz, *Imperium* by Ryszard Kapuściński, and *Bieguni [Flights]* by Olga Tokarczuk. Upon discussing the consecutive works, a clear rationale was arrived at and elucidated based on which the said books had been selected as those representing what is the best in Polish literature.

In her summary, the author concludes that Polish literature constitutes an inexhaustible source of new literary forms and in many aspects it is on a par with world literature.

Keywords:

Polish literature, fantastic fiction, Romanticism, modernity, worldliness

Jak czytam literaturę polską

Abstrakt:

Artikül jest pomyślany jako opis najciekawszych utworów literatury polskiej mający na celu zachęcenie czytelnika macedońskiego do zapoznania się z polską spuścizną literacką. Autorka na początku wskazuje na walory literatury polskiej, przede wszystkim na

liczbę laureatów Nagrody Nobla i na to, że można do niej zaliczyć dzieła nie tylko napisane w Polsce w języku polskim, lecz także te tworzone w języku łacińskim, francuskim, angielskim itp. Do tego faktu nawiązuje, wyjaśniając powody podania jako pierwszych propozycji lekturowych legend z kronik staropolskich, m.in. Galla Anonima, i później wspominając *Rękopis znaleziony w Saragossie* Jana Potockiego. Uważa, że zapoznanie się z beletrystyką przypomina kształcenie dziecka przez literaturę: najpierw czyta ono bajki, baśnie, książki ilustrowane, potem literaturę realistyczną, a dopiero później wyszukuje formy bardziej wymagające, absurdalne, nadrealistyczne, jednym słowem – dziwne albo inne. W ten właśnie sposób autorka dokonuje wyboru dzieł polskich i ustala strukturę artykułu, od literatury średniowiecza, aż po współczesną prozę Olgi Tokarczuk.

Wyjątkowym twórcą literatury polskiej według autorki jest największy poeta romantyczny, Adam Mickiewicz, którego w artykule przedstawiono jako autora fantastycznych historii z folkloru, ale też takich utworów, które budziły poczucie tożsamości narodowej i patriotyzmu, za które się cierpiało i ginęło.

Następnie zaprezentowano eksperyment dydaktyczny przeprowadzony na Wydziale Filologicznym im. Błaże Koneskiego Uniwersytetu św. św. Cyryla i Metodego w Skopje mający na celu w ciągu jednego semestru zapoznać odbiorców z pięcioma tekstami z kanonu literatury polskiej, zamiast opracowywać konkretną epokę literacką. Wybrano następujące dzieła: *Bez dogmatu* Henryka Sienkiewicza, *Sklepy cynamonowe* Brunona Schulza, *Zniewolony umysł* Czesława Miłosza, *Imperium* Ryszarda Kapuścińskiego i *Bieguni* Olgi Tokarczuk. W trakcie omawiania kolejnych utworów ustalono, dlaczego właśnie te dzieła miałyby przedstawiać to, co najlepsze w literaturze polskiej.

Bez dogmatu Sienkiewicza rysuje obraz polskiego społeczeństwa pod koniec XIX wieku, przedstawia problemy szlachty, rozwój kapitalizmu, upadek tradycyjnych wartości, rozczarowanie rozwojem wydarzeń światowych itp. Bohater jest reprezentantem dwóch pokoleń, których idee i podejścia do różnorodnych problemów zderzają się ze sobą. Powieść ta nie tylko odzwierciedla minione czasy, lecz także stawia pytania uniwersalne, które mogą dotyczyć współczesnego człowieka, żyjącego nie tylko w Polsce. Schulz unika podejścia realistycznego i zanurza czytelnika w krainę wyobraźni i własnego spojrzenia na świat wokół siebie. Jego opowiadania pod względem oryginalności stylu i narracji stanowią przykład unikalnej prozy poetyckiej. Należą do arcydzieł literatury polskiej, ale zyskały też sławę za granicami Polski jako światowa wartość literacka. Z kolei *Zniewolony umysł* podejmuje kwestię trudnego i skomplikowanego okresu w historii polskiej i życia w totalitaryzmie, co można odnieść zarówno do polskiej rzeczywistości, jak i do sytuacji we współczesnym świecie, gdzie widoczne są te same mechanizmy, które Miłosz tak sprawnie opisał w tej książce. Analiza systemu w *Zniewolonym umyśle* jest ponadczasowa i pochłania każdego czytelnika, nawet dzisiaj. *Imperium* Kapuścińskiego jest przykładem reportażu literackiego, który można uznać za gatunek specyficznie polski, może najbardziej intrygujący, najciekawszy i najbardziej popularny. Sposób łączenia przez autora faktów w wyjątkowo osobistej, wrażliwej i poruszającej narracji jest majstersztykiem, a jego książka lekturą obowiązkową, pozwalającą zrozumieć współczesny świat z udziałem w nim Rosji. Na końcu już całkiem nowa proza Tokarczuk nawiązuje do wspomnianej czułości wobec świata, i Kapuścińskiego, i Miłosza, i Schulza; wszystko w jej opowieści ma duszę, każdy przedmiot, wspomnienie, roślina, w końcu ciało. Sposób opowiadania Tokarczuk jest bardzo bliski każdemu czytelnikowi, dla którego przekraczanie granic staje się codziennością, i właśnie za to twórczyni dostała Nagrodę Nobla.

W podsumowaniu autorka konkluduje, że literatura polska stanowi niewyczerpane źródło nowych form literackich i pod wieloma względami dorównuje literaturze światowej.

Słowa kluczowe: literatura polska, fantastyka, romantyzm, współczesność, uniwersalizm

Во полска литература се сместуваат сите текстови од почетокот на полската писменост до денес, пишуваани главно на полски јазик, но и тие кои биле пишуваани на други јазици од полски автори (латински, француски и сл.), како и литературните дела пишуваани на полски јазик надвор од територијата на Полска. Полската литература мошне рано ја достигнува својата зрелост, меѓу XVI и XVII в., кој е наречен и „златен век“ поради обемот на издадени дела на

полски јазик и поради богатството на старополскиот израз. Полската литература има добиено достоинство признание за нејзиниот квалитет преку Нобеловата награда за литература низ годините. Петмина полски автори ја добиле оваа престижна награда: Хенрик Шенкевич (1905 г.), Владислав Рејмонт (1924 г.), Чеслав Милош (1980 г.), Вислава Шимборска (1996 г.) и Олга Токарчук (2018 г.). Но, тука може да се вброи и Нобеловата награда на Исак Башевис Сингер во 1978 г., бидејќи е роден на полска територија, која на времето му припаѓала на Руското царство, а како Евреин пишува главно на јазикот јидиш, а подоцна емигрирал во Америка. И во Македонија ѝ е оддадено признание на полската литература, преку најпрестижната награда „Златен венец“ што се доделува секоја година во рамките на познатиот поетски фестивал „Струшки вечери на поезијата“. Оваа награда ја имаат добиено Тадеуш Ружевиц во 1987 г. (кој, исто така, е неколкупати номиниран за Нобеловата награда) и Адам Загајевски во 2018 г.

Полската книжевност може да се чита како возбудлива приказна што ја одразува културата што настанувала на таа територија. Како и децата што почнуваат да читаат сликовници и бајки, па потоа сериозна литература што ја одразува историјата на земјата, па, реалистичните прикази на проблемите на општеството, а во позрела доба веќе бараат поинтересен, надреалистичен, необичен пристап во литературните дела – така може да се следи и полската литература од настанувањето до современото.

Првата возбуда со која се среќава читателот во старата полска литература е средбата со легендите за постанокот на Полска, опишани во хрониките на Галот Аноним, Јан Длугош и Винценти Кадлубек. Тие му даваат една бајковидна слика за династијата Пјаст и округниот крал Попјел, кој ќе го изедат глупците на остров, до женидбата на наследникот Мјешко со чешката принцеза Дубравка, кој ќе ја основа првата полска држава, за подвизите и освојувањата на храбриот крал Болеслав Кривоуст, за големата битка со Крстоносците кај Грунвалд, за храбрата принцеза Ванда, ќерката на основачот на Краков, Крак, која ќе скокне в река само за да не се омажи

со германскиот владетел, за лакомиот вавелски змеј кој јадел луѓе и конечно бил покорен со итроштината на принцот, кој му подметнал овца наполнета со фосфор. Сите овие засведочени приказни во делата на најстарите хроничари на полската историја градат една визија на полскиот идентитет од најстари времиња, проткаена со побожни витези, убави и чесни принцези, фантастични суштества што ја предизвикуваат мудроста и вештината на благородните жители, херојски битки и храбри Полјаци, и претставуваат основа и почеток на развојот на полската литература. Легендите, односно, бајките и басните се лесно читливи и приемчиви за сите возрасти и препорачливо е токму со оваа литература да се започне осознавањето на полската култура, бидејќи сè понатаму во развојот на државата се надоврзува на овие славни времиња. Многу е веројатно дека некоја од овие приказни ќе биде слушната од туристичкиот водич при посетата на некој град во Полска и веќе ќе му биде позната на читателот турист.

Врз овој фолклор се засноваат и делата на најголемиот романтичарски поет Адам Мицкевич. Неизбежна е средбата со некој негов споменик при посетата на Полска. Во неговите поеми, балади и романи, исто така, се среќаваат фантастични приказни за старополскиот обред на Задушници, за легендарните водни нимфи Швитежанки, за мистериозни убиства и прогонување од духови на неправедно убиените, за господинот што го надитрил ѓаволот, за романтични љубови, за сплетки и интриги, за гинење од патриотски побуди. Творештвото на Адам Мицкевич не е само највисоко достигнување на романтичарската поезија, тоа е и одраз на најблагородната традиција на полскиот народ. Со него се пораснати и оформени цели поколенија. За тоа што го читале Мицкевич, за рецитирање на неговите песни, за поседување на неговите книги – илјадници млади Полјаци биле праќани во царските затвори, во пруските и австриските зандани, во казнените баталиони во средишна Русија или на тешка робија во Сибир. И покрај тоа, забранетите збирки кружеле низ полските територии, бидејќи патриотизам, закоренувајќи го во националната свест на Полјациите

чувството на сопствен идентитет. Дел од творештвото на Адам Мицкевич е препеано на македонски од истакнатиот македонски поет Блаже Конески, чии заслуги за развојот на македонскиот јазик се огромни, и преку неговата поезија и неговите препеви, а читањето на препевот на „Ода на младоста“ претставува вистинска возбуда и треперење на сите сетила поради величествениот јазик и талент и на двата поета.

Но, мистиката преовладува и во пораната литературна епоха на рационализмот, во XVIII в., кога настанува и првото прозно ремек-дело на полската литература. Имено, Јан Потоцки го напишал романот „Ракописот пронајден во Сарагоса“ на француски јазик, бидејќи тој е новиот универзален јазик на Европа, со помош на кој идеите се пренесувале од земја до земја со молскавична брзина. Овој роман е одраз на осумнаесеттиот век во кој, покрај разумот, провејува интересот за мистиката, псевдомистичните, па дури и сатанистичките искуства, што го прави универзален бидејќи тогашниот европски тренд е и сентименталната проза, но и сè што е мистериозно, чудно и натприродно. До ден денес се актуелни причините за фасцинацијата од овој роман. Тој изобилува со испреплетени авантури, при тоа искористувајќи ги натприродните сили, и сè тоа е преточено во една книга. Потоцки бил заљубен во исламскиот свет, што е видливо во конструкцијата на делото што ја позајмил од арапската литература: првиот расказ води до појавување на наратор, кој раскажува друга приказна, во која се појавува следен наратор со своја приказна, и сè така... Книгата започнува со откривањето на еден стар ракопис во Сарагоса, Шпанија. Еден млад офицер на своето патување до Мадрид го задржуваат некои тајни сили шеесет и шест дена и романот се дели на поглавја што носат наслови според броењето на деновите – првиот ден, вториот ден итн. Овој роман претставува готски хорор. Преку фантастичната мешавина на хумор, напнатост и сценографија што брзо се менува – дејствието се пренесува во времето од Александрија и Ерусалим за времето на Исус, до Сицилија, Малта и Мексико – авторот ја пренесува својата филозофија на еден

осумнаесетовековен скептичар, кој ги бара основите на етиката, а притоа е многу љубопитен за сатанските сили кои ги испреплетуваат човечките судбини. Централни епизоди од романот се оние во кои е очигледен ентузијазмот на авторот кон науката и е видлива целата негова автоиронија. До ден-денес ова дело не ја изгубило својата величенственост и претставува мошне интересно четиво за современиот човек.

Што се однесува до современата полска книжевност, неодамна направивме еден експеримент во наставата по полска книжевност на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје. Во вториот семестар од изучувањето на книжевноста, по воведната историја на полската книжевност и запознавањето со литературните епохи и најважните писатели, решивме преку пет избрани дела како репрезентативни во текот на целиот семестар да ја претставиме полскоста, специфичностите во полската книжевност, но и култура, како и нивниот развој, со цел да се создаде една широка слика за најважните книжевни правци и најголемите иновации во полската книжевност, наместо да одиме по хронолошкиот редослед на развојот на полската книжевност. Петте дела се: „Без догма“ од Хенрик Шенкевич, збирката раскази „Продавниците со боја на цимет“ од Бруно Шулиц, „Заробениот ум“ од Чеслав Милош, „Империјата“ од Ришард Капушќињски и „Талкачи“ од Олга Токарчук. Намерата ни е во понатамошниот текст да го образложиме овој стеснет избор како репрезентативен за целата современа полска книжевност, почнувајќи од периодот на позитивизмот или од почетокот на XX в., па сè до денешното постсоцијалистичко време.

Романот „Без догма“ од Хенрик Шенкевич е современ роман пишуван во форма на дневник од еден исклучителен човек со аристократско потекло. Тоа е обид да се прикаже реалната ситуација во Европа и Полска на преминот на XIX и XX век, паѓањето на вредностите, бунтот против граѓанското општество. Иновативен е во поглед на формата, а авантуризмот го заменуваат состојбите на душата. Овој роман е обид да се даде слика на „крајот на векот“, кој врз интелектуалната душа остава петно на очај, како резултат

на недостатокот од верба во што било и недостаток од каква било цел. Главниот јунак и наратор во романот – дневник е Леон Плошовски, богат наследник, вљубеник во литературата и уметноста, но самиот со недоволни амбиции за каква било креативност и без волја за какво било делување. Тој се губи во вировите на несреќната љубов. Со него се идентификувале многу читатели во времето на неговото публикување. Но, овој лик не е само прототип на тоа време. Романот обработува многу универзални вистини, кои можат да се применат во секое време. Така, зборовите на самиот Шенкевич: „доколку не секој е во целост Плошовски, тогаш секој има барем по нешто од него“ може да ги потврдат и читателите на „Без догма“ од нашето време. Во романот се испреплетуваат две носечки идеи од тој период, позитивизмот како правец насочен кон подобрување на општеството преку интелектуална работа и преку науката и модернизмот како правец кој ги поништува традициите и оди во тотална декаденција поради сите лоши работи што се случуваат во полското општество, но се универзални и за целата Европа, па и не само за тоа време, туку и за денешнината.

Од друга страна, расказите на Бруно Шулц се еден вид бегство од реалноста во онирична слика на индивидуалниот свет и во надреализам. Неговиот стил на пишување е толку поетичен, што иако се работи за прозни творби, буди кај читателот лирски чувства и состојба на блаженост. Расказите што се пишувани пред Втората светска војна ги отсликуваат и реалните состојби во општеството: индустријализацијата што ги поткопува старите вредности и поттикнува разврат и алчност, пропаѓањето на малите дуќани и распадот на семејните врски, империјализмот и националните движења, но сето тоа е прикажано низ очите на детето наратор, во една визија во која сè е симболично и прикажано како индивидуална вообразба на светот околу себе. Таткото, кој пропаѓа во очај и заболува, доживува метаморфози во орел, лебарка, рак. Злосторството и војната надоаѓаат како јато од осакатени и мутирани птичји видови. Љубовта е изманипулиран еротизам, изживување и надвласт над мажот што се грчи под ногата на саканата. Нараторот раскажува

за провинционалното гратче, каде сè е преобразено, наголемено, искривено и претворено во сон од неговата фантазија. Материјата и облиците напукнуваат и преминуваат во други облици, исчезнуваат, потоа повторно се претвораат во нешто неочекувано. Шулц има необична вештина да ги завитка и наједноставните работи во пајажината на метафорите (Miłosz, 1999: 496). Неговата оригиналност, хумор и интуиција во пишувањето го прават вонвременски автор чија припадност нема граници.

„Заробениот ум“, пак, на Чеслав Милош е збирка есеи, која е на граница меѓу публицистиката и убавата литература и претставува една сериозна студија за системот на комунистичкиот режим по Втората светска војна. Ова дело е анализа на начинот на размислување и светогледот и на луѓето од Источна Европа, од една страна, и на луѓето од Западна Европа и Америка, од друга (Малеска, 2018: 231). Книгата е исполнета со политички размисли и референци на книжевни дела од светската литература, а говори за писателите во Полска за време на Втората светска војна и веднаш по нејзиното завршување. Интересно е тоа што не се работи само за сувопарни факти, кои можат да се прочитаат во секоја историја, туку за еден внатрешен поглед во душата и интелектот. „Заробениот ум“ укажува на едно многу карактеристично однесување во источноевропските земји по Втората светска војна: потребата постојано да се глуми и да се однесува во согласност со бараните правила, дури и тогаш кога човековите вистински мисли и чувства се сосема спротивни. Овој притисок наметнат врз секој поединец не се ограничува само на политичките ставови што би можеле да бидат изговорени, туку буквално секој потег во приватниот живот, секое движење, целосно ослободено од политика, што може да се интерпретира како знак за погрешна политичка наклонетост. Оваа книга на Чеслав Милош не е само отсликување на полската политичка реалност, туку може да асоцира и на многу политички ситуации во современиот свет и токму затоа претставува темелно четиво за да се разбере како функционираат луѓето во услови на режим.

Слично на „Заробениот ум“, „Империјата“ на Ришард Капушќињски е важна книга за разбирањето на источнословенскиот свет под власт на Руското Царство и Советскиот Сојуз. Ова е книга која припаѓа на жанрот книжевна репортажа, која е специфика на полската литературна сцена, поради развиениот стил и структура на овој литературен вид, како и на традицијата која Полјаците ја негуваат кон него и до ден-денес е на врвот на популарноста и на ангажираноста на добрите писателски пера во Полска. Имено, „Империјата“ се сместува во т.н. литература на фактите или нефиктивна литература, која претставува автентични ликови и настани. Таквите настани и ликови ги соопштува и опишува очевидец, набљудувач, учесник или се репродуцираат врз основа на разни извори или документи. Сепак, овој вид литература користи и техники на убавата, уметничката литература, како на пример, од романот се црпат техниките на наративот и придавање на фиктивни одлики на настаните, белетризација или фиктивизација на текстот. Вештите репортери, новинари, вклучуваат опис, разградени ликови, поетска нарација, сеќавање, интервјуа и дијалози (Танушевска, 2015: 2). Капушќињски во ова дело вметнува своја перспектива во описот на фактите, па, така, на пример, стравот да се зборува вистината го опишува преку заглавувањето на патниците на еден аеродром, каде што никој не се осмелува да праша зошто чекаат, каде се наоѓаат и кога ќе полета нивниот авион.

Последното дело од списокот е романот „Талкачи“ од Олга Токарчук. Стилот на оваа писателка е едноставен, примамлив и магичен, а таков го прави примената на аристотеловата мисла дека секоја фикција е некаков вид вистина, која оваа писателка ја прифаќа како водилка во нејзиното пишување. Таа вели дека, иако пишува фикција, тоа не се секогаш тотални измислици, бидејќи сето тоа за кое пишува мора да помине низ неа и таа да го почувствува длабоко внатре во себеси (Токарчук, 2020: 434). Создавањето приказна, според Олга Токарчук, е бесконечно оживување, давање егзистенција на сите тие трошки на светот, какви што се човечките искуства, преживеаните ситуации, спомените. Таа сочувственост

во раскажувањето на Токарчук прави да ни се чини дека предметите, растенијата, животните во нејзините приказни имаат душа. Во „Талкачи“ Олга Токарчук ја фасцинираат заемните мрежи на врски и влијанија за кои најчесто не сме свесни, но ги откриваме случајно, како зачудувачки сплет на околности, преклопување на судбината, сите оние мостови, штрафови, случаи и споеви кои ги следи во овој роман. Пречекорувањето на границите како начин на живот е одлика на творештвото на Олга Токарчук, како и што гласеше образложението на Шведската Академија за доделувањето на Нобеловата награда, и тоа го прави и во ова дело во речиси сите приказни, кои навидум се неповрзани.

Како заклучок на овој краток преглед на извонредна полска литература од различни жанрови и епохи, може да се каже дека од полската литература може непрекинато да се црпат нови и нови форми, нови литерарни доживувања и претставува непроценливо богатство на идеи и правци што можат да се споредуваат и да се мерат со светската литературна ризница.

Библиографија/Bibliography

- Anonim G., 2008, *Kronika polska*, trans. R. Grodecki, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- Długosz J., *Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego / ANNALES SEU CRONICAE INCLITI REGNI POLONIAE*, <https://długosz.polona.pl/pl/> [16.06.2022].
- Kadłubek W., 2008, *Kronika polska*, trans. B. Kürbis, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- (Капушќиќски Р.) Капушќиќски Р., 2014, *Империјата*, прев. Л. Танушевска, Бегемот, Скопје.
- (Koneski B.) Конески Б., 1967, *Препевы*, Култура, Скопје.
- (Maleska K.) Малеска К., 2018, *Улогата на книжевноста во разнишување на политичката моќ во „Заробениот ум“ на Милош*, „Folia Philologica Macedonica-Polonica”, vol. 9–10, pp. 231–242.

- Matuszewski R., 1995, *Literatura polska 1939–1991*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.
- Michałowska T., 2002, *Średniowiecze*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Mickiewicz A., *Ballady i romanse*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/ballady-i-romanse/> [16.06.2022].
- Mickiewicz A., *Dziady*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/ballady-i-romanse/> [16.06.2022].
- Miłosz C., 1999, *Historia literatury polskiej*, Znak, Kraków.
- (Miłosz C.) Милош Ч., 2019, *Заробениот ум*, прев. Ф. Димевски, Бегемот, Скопје.
- Potocki J., 2010, *Rękopis znaleziony w Saragossie*, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków.
- (Tanuszevska L.) Танушевска Л., 2015, „Имперујата“ од Ришард Капушќињски: Човечна приказна за нечовечност, Окно.mk, 28.05.2015, <https://okno.mk/node/47409> [16.06.2022].
- (Tokarczuk O.) Токарчук О., 2013, *Талкачи*, прев. Л. Танушевска, Или-Или, Скопје.
- (Tokarczuk O.) Токарчук О., 2020, *Нобеловското предавање на Олга Токарчук*, „Славистички студии”, vol. 20, pp. 425–446.
- (Schulz B.) Шуљц Б., 2011, *Продавниците со боја на цимет / Санаториумот во знакот на Клепсидрата*, прев. Л. Танушевска, Бегемот, Скопје.
- (Sienkiewicz H.) Сјенкјевич Х., 2011, *Без догма*, прев. Л. Танушевска, Или-Или, Скопје.
- Witkowska A., Przybylski R., 2002, *Romantyzm*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

LIDIJA TANUŠEVSKA – Professor Dr. habil. at the Chair of Slavic Languages, the “Blazhe Koneski” Faculty of Philology, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, Skopje, Macedonia / prof. dr hab., Katedra Sławistyki, Wydział Filologiczny im. Blaże Koneskiego Uniwersytetu św. św. Cyryla i Metodego, Skopje, Macedonia.

In addition to research work, she teaches Polish literature, practical translation from Polish to Macedonian, and translation theory. Her scholarly interests are mainly translation theory but also comparative linguistics, and the study of literature. Being an outstanding translator of Polish literature herself, she received a few literary translation awards, for example, the Golden Quill awarded by the Macedonian Association of Literary Translators in 2008 for her rendition of Olga Tokarczuk’s *Primeval and Other Times* (Skopje 2007), the 2015 Ryszard Kapuściński Award for the translation Kapuściński’s *Imperium* into a new language

(Warsaw 2015). In 2017 she published a monograph entitled *Przyczynek do gramatyki konfrontatywnej języka macedońskiego i języka polskiego* [An introduction to the Macedonian-Polish contrastive grammar] (Skopje 2017). She translated into Macedonian five books by Olga Tokarczuk, short stories and novels by Cyprian Kamil Norwid, Bruno Schulz, Stefan Grabiński and others.

Badaczka prowadzi zajęcia z literatury polskiej, praktyki przekładu z języka polskiego na macedoński i przekładoznawstwa. Jej zainteresowania naukowe obejmują głównie zagadnienia przekładoznawstwa, ale również językoznawstwa porównawczego i literaturoznawstwa. Jest wybitną tłumaczką literatury polskiej na język macedoński. Została wyróżniona kilkoma nagrodami translatorskimi, m.in. Złote Pióro Macedońskiego Stowarzyszenia Tłumaczy Literackich w 2008 roku za przekład *Prawieku i innych czasów* Olgi Tokarczuk (Skopje 2007) i Nagrodą im. Ryszarda Kapuścińskiego za przekład *Imperium* na nowy język (Warszawa 2015). W 2017 roku wydała monografię *Przyczynek do gramatyki konfrontatywnej języka macedońskiego i języka polskiego* (Skopje 2017). Przełożyła pięć utworów Olgi Tokarczuk, a także opowiadania i nowele Cypriana Kamila Norwida, Brunona Schulza, Stefana Grabińskiego i in.

E-mail: lidkapol@yahoo.com